

ДЕСПА КОСОРИЋ

МУЗЕЈСКИ УСЛОВИ ЗА ЗАШТИТУ ЕТНОЛОШКИХ ПРЕДМЕТА

У општем послератном културном настојању да се што успјешније проучи народна прошлост у свим републикама, основани су музеји разних типова, највише завичајни. На територији Црне Горе такође је основана мрежа завичајних музеја после 1951. године са задацима да скупљају, чувају и проучавају цјелокупну музејску грађу на свом географском подручју. Са истим циљевима је основан 1953. године и Завичајни музеј у Пљевљима.

Оснивању пљеваљског музеја приступило се одједном, без основних услова за рад. Као привремено смјештајно рјешење, тако се у почетку сматрало, дате су му просторије на сјеверној страни зграде Дома културе, хладне и влажне преко цијеле године са неодговарајућим приступом.

На прикупљању музејске грађе радио је, неколико првих година, поред свог редовног посла у школи, професор српскохрватског језика и књижевности, чијом иницијативом је дошло до оснивања Музеја. Ни кад је Музеј добио етнолога, који је дуже времена био једини музејски радник, смјештајни услови нијесу промијењени, финансијска средства су увијек била недовољна за нормалан рад установе, а једини запослени радник бавио се, силом прилика, разним пословима. Ипак, упорним радом, највише на терену, скупљен је драгоцјени музејски материјал, разврстан у три посебне збирке: археолошку, етнографску и народно-ослободилачке борбе. Објекти су из разних епоха, највише из старијих времена и они најубједљивије илуструју културно-историјску и етничку прошлост пљеваљског краја. То је централни извор за културна и научна проучавања у Пљевљима.

У садашњим музејским условима, нешто бољим у погледу кадра, поред свих настојања радника, многи објекти, нарочито етнографски, не могу се дуго очувати. Међу њима има експоната који потичу из XVI вијека, скоро сви су били дуго у домаћој употреби и за даље одржавање неопход-

на им је потребна савремена стручна музејска заштита.

Један завичајни музеј, какви су већином код нас, не може имати довољно развијену конзерваторску службу. Стога је неопходно потребно да сарађује са неким централним музејом или Заводом за заштиту споменика културе, који има конзерваторско-препараторску радионицу. Како су ове услуге скупе, проблем је како обезбиједити намјенска и стална средства за конзерваторске интервенције на музејском материјалу од кога се углавном и формирају систематске музејске збирке.

Завичајни музеј, својим разнородним збиркама, залази у све гране науке и потребни су му за рад разни стручњаци. Зато је неходна сарадња са развијенијом стручном установом. Таквом сарадњом корисном за обје установе, упознавале би се локалне прилике и растао би интерес за шира научна проучавања.

Један од основних проблема заштите и чувању културног наслеђа представља и музејска зграда. У Пљевљима је последњих неколико година, на основу информација које је Музеј подносио о стању музејске грађе и проблемима који коче његов нормалан рад, расправљано на сједницама Скупштине општине. Било је предлога за изградњу музејске зграде према типу музеја, по савременим музејским принципима. Предлагане су такође неке веће зграде за адаптацију према музејским потребама, али је на томе остало и до данас.

Прикупљени покретни предмети у Музеју у Пљевљима, само су дио културног наслеђа на подручју општине. Највећи број разних музејских предмета налази се још увијек на терену, у приватном власништву, ван музејског дјелокруга. Многи предмети изчезли су прије него су пренесени у Музеј.

Разни чиниоци, нарочито нагла индустријализација земље послије рата и продирање страних културних утицаја, вршили су преображај на селу које су урбанистички почело приближавати граду. Село је изгубило многа обиљежја своје материјалне и духовне културе. Домаћи фолклор, недовољно проучен, губи се пред страним утицајима. Промјене живота на селу налажу нам да што прије саберемо, заштитимо и проучимо драгоцјену етнографску и осталу музејску грађу на терену да бисмо тиме добили цјеловитији преглед народног културног наслеђа, нарочито у завичајним музејима.

За упознавање народног културног блага потребна је заштита не само покретних него и непокретних објеката. Такви етнографски споменици представљају један од прворазредних извора за проучавање народног културног наслеђа. Међутим, они су највише угрожени.

Рекогносцирањем једног дијела терена на подручју пљеваљског музеја утврђени су разни етнографски споменици, највише старе стамбене куће, грађене прије сто и више година, од којих свака има неку своју специфичност, прилагођену током времена потреби становника. Према детаљима који су се задржали и према измијењеним и дограђеним дјеловима може се пратити преображај и развој куће овог краја. Брвнара породи-

це Пејатовић у ближој околини Пљеваља, која је грађена почетком XVIII вијека, још настањена, задржала је скоро сва обиљежја кућа тог периода.

Из сеоског градитељства наука може добити права обавјештења о богатству нашег умјетничког стваралаштва које смо дужни уз музејску грађу да проучавамо и сачувамо за генерације које долазе.

У данашњим условима рада пљеваљског музеја, поготово смјештајним, немогуће је остварити музејске задатке у обиму које захтијева савремена музеологија.

Despa Kosorić

MUSEUM CONDITIONS FOR ETHNOLOGIC SUBJECTS PROTECTION

Summary

In the city museum of Pljevlja care of cultural monuments is directed towards the subjects and collections of ethnographic, archeological, historical and historical-artistic significance. The greatest problem is that the museum does not have its own building, present one is in poor state and it is not suitable for museum conditions.

